

หลักสูตรอบรม การเรียนรู้ประสบการณ์การประยุกต์ใช้

แนวพระราชดำริ โครงการร้อยใจรักษ์

หลักสูตรที่ 1 รุ่นที่ 1/34 วันที่ 20 – 21 กุมภาพันธ์ 2562 ผู้เข้าร่วมอบรม 62 คน
จาก อบต.โป่งงาม อ.แม่สาย จ.เชียงราย

นายบุญชอบ สุทธมนัสวงษ์ ที่ปรึกษาประธานสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ กล่าวต้อนรับหน่วยงานราชการอำเภอ ผู้บริหารท้องถิ่น ส.อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน จากพื้นที่ อบต.โป่งงาม อ.แม่สาย จ.เชียงราย ที่ได้เข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในโครงการร้อยใจรักษ์ โดยเล่าถึงความเป็นมาของโครงการร้อยใจรักษ์ ซึ่งมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ เข้ามาดำเนินการในพื้นที่ชายแดน ได้แก่ หมู่บ้านห้วยส้าน และหมู่บ้านช้างเคียงที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับยาเสพติด 100%

พระเจ้าหลานเธอ พระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ในฐานะเป็นอัยการตัดสินคดีนายเล้าดำ แสนลี ผู้มีอิทธิพลด้านยาเสพติดในพื้นที่ทรงตระหนักถึงเรื่องคุณภาพชีวิตชาวบ้าน หลังจากผู้มีอิทธิพลถูกจับกุมไป จึงรับสั่งให้หน่วยงานราชการ ป.ป.ส. กระทรวงยุติธรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้านให้ดีขึ้นภายใต้ “โครงการร้อยใจรักษ์”

ต่อมาพลอากาศเอกประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน คณะกรรมการ มีนโยบายให้ขยายผลโครงการฯ ไปสู่พื้นที่อำเภอชายแดน 4 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน และพะเยา จำนวน 19 อำเภอ โดยมูลนิธิปิดทองหลังพระฯ มาจัดการอบรมให้ อย่างไรก็ตามในการแก้ไขปัญหา นั้น ชุมชนต้องลุกขึ้นมาแก้ไขปัญหาเอง นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง โดยมีการจัดอบรมขึ้นมามี 2 หลักสูตร กลุ่มเป้าหมายคือ ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ข้าราชการในพื้นที่ ท้องที่ ท้องถิ่น ประชาชนชาวบ้าน

สิ่งที่คาดหวังและเน้นย้ำในการเข้ามาเรียนรู้การอบรมอาจจะไม่ใช่สิ่งที่ดีที่สุด เพราะสิ่งที่ได้รู้ ได้เรียนรู้ไม่สามารถนำไปปรับใช้กับชุมชนของทุกพื้นที่ได้ทั้งหมด

ต้องขึ้นอยู่กับแต่ละภูมิสังคมในการที่จะนำไปปรับใช้ เช่น โครงการร้อยใจรักษ์มองศักยภาพการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในอนาคต ผู้นำชุมชนนั้น เป็นแกนนำหลักในการนำไปสู่การพัฒนา ฉะนั้นผู้นำต้องเข้าในการพัฒนาชุมชน และหน่วยงานราชการในท้องถิ่นก็เป็นส่วนสำคัญในการทำงานที่จะต่อเนื่องต่อไป เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตชาวบ้านต่อไป

หลักการพัฒนาทางเลือกในการดำรงชีวิตที่ยั่งยืน

นายพงษ์พัฒน์ เพิ่มการ เจ้าหน้าที่มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ บรรยายโดยมีเนื้อหาสาระสำคัญ คือ

1. การพัฒนาโดยยึดคนเป็นศูนย์กลาง โดยดูทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้โอกาสและทางเลือกที่ดีให้ชาวบ้านสามารถช่วยเหลือตัวเองและอยู่กับชุมชนได้
2. การพัฒนาตามลำดับขั้น ซึ่งมี 3 ระยะ คือ **ขั้นอยู่รอด** ดูจากการมีข้าวกินตลอดปี สามารถเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานและไม้สร้างหนี้เพิ่ม **ขั้นพอเพียง** คือ มีรายได้มั่นคงสามารถเพิ่มผลผลิตได้ และ**ขั้นยั่งยืน** คือ การมีเงินออม มีการรวมกลุ่มและพึ่งพาตนเองได้
3. การพัฒนาเชิงพื้นที่ คือ การพัฒนาที่ครอบคลุมทุกมิติตลอดทั้งกระบวนการต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ โครงการร้อยใจรักษ์มีการสำรวจข้อมูลจริงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ การคืนข้อมูล เพื่อให้ชาวบ้านรู้สาเหตุของปัญหาของตนเอง และประเมินความพร้อมของชาวบ้านในการสละแรงงาน
4. การวัดผลการพัฒนาที่ชาวบ้านได้อะไร โดยดูจากผลการพัฒนาเชิงพื้นที่ในแต่ละมิติ ที่ทำให้ผลผลิตของชาวบ้านเพิ่มขึ้นและนำไปสู่การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้น

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

ฐานการเรียนรู้ที่ 1 การพัฒนาระบบน้ำ

เรียนรู้การบริหารจัดการน้ำ การกักเก็บน้ำโดยใช้อ่างพวงซอยซีเมนต์ (Soil Cement) การปล่อยลงไปที่แปลงเกษตรด้วยระบบกาลักน้ำ การพัฒนาระบบน้ำใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน มีการประชุม และชาวบ้านต้องสละแรงงาน โดยที่โครงการฯ ออกค่าวัสดุอุปกรณ์ให้

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

- ถาม : ทราบได้อย่างไรว่าบ่อต้นแบบของโครงการฯ ว่ามีปริมาณน้ำเพียงพอต่อพื้นที่ 15-20 ไร่
- ตอบ : มีการคำนวณตามความต้องการใช้ของพืช ตามปริมาณน้ำที่มีความจุขนาด 430 ลูกบาศก์เมตร
- ถาม : อบต.โป่งงาม ในช่วงฤดูแล้งน้ำไม่เพียงพอต่อการใช้อุปโภคบริโภคและการเกษตร จะมีวิธีการอย่างไรให้มีน้ำใช้
- ตอบ : ต้องหาวิธีการจัดการน้ำโดยหาวิธีการกักเก็บน้ำไว้ใช้ หากปริมาณน้ำไม่เพียงพอ อาจจะต้องหาแหล่งน้ำเสริม ผ่านการศึกษาข้อมูลในพื้นที่แบบละเอียด
- ถาม : : การทำระบบท่อน้ำมีวิธีการอย่างไร
- ตอบ : เริ่มจากการทำฝายยกระดับน้ำก่อน แล้วจึงดำเนินการต่อท่อส่งน้ำลงมาในบ่อกักเก็บน้ำสำหรับไว้ใช้ประโยชน์ในครัวเรือน
- ถาม : บ่อพวงต้นแบบของโครงการฯ มีความลึกกี่เมตร
- ตอบ : 2.5 เมตร จากกันบ่อ

ประเด็นแลกเปลี่ยน : ในพื้นที่ อบต.โป่งงาม ส่วนใหญ่ใช้แหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค จากระบบประปาภูเขา ถ้าน้ำถ้าปลา และน้ำโป่ง ซึ่งมีน้ำไหลตลอดทั้งปี มักไม่พบปัญหาการขาดน้ำบ่อยนัก แต่ในหน้าแล้งบางพื้นที่ยังพบปัญหาน้ำไม่เพียงพอในการทำเกษตร

ฐานการเรียนรู้ที่ 2

เกษตรพอเพียง พืชระยะยาวไม่ผล

เรียนรู้การปลูกไม้ผลระยะยาว เช่น เงาะ ทุเรียน ส้ม กาแฟ มะม่วง กล้วย ส้มโอ ฯลฯ โดยไล่ระดับตามความต้องการน้ำของพืชและความสูงของพื้นที่ เพื่อแก้ปัญหาผลผลิตของชาวบ้านและสร้างรายได้ เป็นการจัดการแบบองค์รวม แบ่งพื้นที่เป็นป่าอนุรักษ์ ป่าใช้สอย เนินเขา ที่ดอน และที่นา นอกจากนี้ พัฒนาต่อยอดไม้ผลเดิมในพื้นที่ ได้แก่ พัฒนาคุณภาพมะม่วงน้ำดอกไม้เพื่อการส่งออก CP และดอยคำ เป็นแหล่งตลาดรับซื้อผลผลิต

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

- ถาม : ในปัจจุบันมะม่วงพันธุ์นวลคำ ที่ได้ผลผลิตแล้ว หากนำไปจำหน่ายเกิดราคาคต่ำจะมีวิธีการจัดการอย่างไร
- ตอบ : การส่งเสริมวิสาหกิจมะม่วงในพื้นที่โครงการฯ มีการเสียบยอดเปลี่ยนแปลงจากพันธุ์น้ำดอกไม้สีทอง และพันธุ์มหาชนกแทนพันธุ์นวลคำ ตามความต้องการของตลาด
- ถาม : กำไรที่ได้จากการขายมะม่วง ประมาณ 400,000 บาท เกิดจากการลงทุนจำนวนเงินเท่าไร
- ตอบ : ลงทุนประมาณ 100,000 บาท
- ถาม :: การรดน้ำมะม่วงควรน้ำอย่างไร
- ตอบ : ควรให้อย่างสม่ำเสมอ ถ้านานๆ ให้ทีจะทำให้ดอกร่วงและเกิดอาการช็อคได้
- ถาม : ทางโครงการฯ ได้ทำสัญญาร่วมกับบริษัทเครือเจริญโภคภัณฑ์ (CP) ในการรองรับผลผลิตหรือไม่
- ตอบ : ไม่ได้ทำสัญญา แต่ทาง CP จะเข้ามาส่งเสริมทั้งกระบวนการผลิตและการรับซื้อผลผลิต
- ประเด็นแลกเปลี่ยน :** ในพื้นที่ อบต.โป่งงามมีการแบ่งพื้นที่เป็น 2 แบบ คือ พื้นที่เขาและพื้นที่ราบ ส่วนใหญ่พื้นที่ราบจะนิยมปลูกข้าวนาปี นาปรังและพืชหลังนา (ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์) ในส่วนพื้นที่เขาเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตโครงการพัฒนาดอยตุงจึงมีการปลูกกาแฟ โดยในปัจจุบันมีการทำผลิตภัณฑ์ของชุมชนส่งต่างประเทศและส่งโครงการดอยตุง อีกทั้งในพื้นที่ยังมีการผลิตดอกกาแฟเพื่อนำไปทำชาและปลูกข้าวอินทรีย์ส่งโครงการหลวงดอยตุง

ฐานการเรียนรู้ 4 ฐาน ในพื้นที่แปลงสาธิต 75 ไร่

ฐานการเรียนรู้ที่ 3 ความมั่นคงทางอาหาร ข้าว พืชอายุสั้น 1 ไร่ 1 แสน

การเพิ่มผลผลิตข้าว ข้าวพันธุ์อีโต้เป็นพันธุ์ท้องถิ่น โดยใช้สารชีวภัณฑ์เพื่อเพิ่มผลผลิตข้าว ซึ่งจากเดิมได้ 600 กิโลกรัม/ไร่ เปลี่ยนมาเป็น 800 -1,000 กิโลกรัม/ไร่ มีการทำการเกษตรผสมผสานแบบครบวงจร (1 ไร่ 1 แสน) เป้าหมาย คือ อยากให้คนที่ไม่มีพื้นที่ทำกิน มาทดลองทำแปลงเกษตรผสมผสานในพื้นที่ 1 ไร่ มีการปรับปรุงดินด้วยการห่มดินและปลูกพืชสลับหมุนเวียนกัน ทั้งพืชระยะสั้น ระยะยาว และการทำปุ๋ยสัตว์

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : แปลง 1 ไร่ 1 แสน คืออะไร

ตอบ : คือ การปลูกพืชลดรายจ่ายและเลี้ยงปศุสัตว์ โดยใช้แนวคิดที่ว่า “กินทุกอย่างที่ปลูก ปลูกทุกอย่างที่กิน” ซึ่งจะต้องมีการจดทำบัญชีครัวเรือนแต่ละวัน เพื่อดูว่าทั้งปีที่เรากินหรือขายคิดเป็นจำนวนเงินเท่าไร

ถาม : ชาวบ้านในพื้นที่โครงการฯ ปลูกข้าวนาปรังหรือข้าวนาปี

ตอบ : ปลูกข้าวนาปี 1 ครั้ง/ปี หลังจากนั้นจะปลูกพืชหลังนา

ถาม : สภาพอากาศมีผลต่อการออกผลผลิตของพืชทองญี่ปุ่นหรือไม่

ตอบ : มีผล ซึ่งจะขึ้นอยู่กับสภาพดินของแต่ละพื้นที่

ถาม : เงินทุนในการซื้อพันธุ์ข้าว ได้มาจากไหน

ตอบ : การซื้อพันธุ์ข้าวคนในหมู่บ้านจะเก็บข้าวไว้ในยุ้งฉางบางส่วนเพื่อทำพันธุ์ และอีกส่วนก็เอาไปสีสำหรับขายให้เพื่อนบ้านและบุคคลทั่วไป

ถาม : ปัญหาศัตรูพืชตอนนี้มีหรือไม่

ตอบ : ไม่มี

ประเด็นแลกเปลี่ยน ในพื้นที่ อบต.โป่งงาม มีการปลูกข้าวเป็นจำนวนมากแต่ไม่มียุ้งฉาง ไม่มีพื้นที่สำหรับเก็บผลผลิต ทำให้มีปัญหาเรื่องข้าวล้นตลาดและไม่มีตลาดรองรับผลผลิต

ฐานการเรียนรู้ที่ 4 การทำปุ๋ยสัตว์

การส่งเสริมปศุสัตว์ เริ่มจากการสำรวจความต้องการของชุมชนว่าต้องการเลี้ยงสัตว์ประเภทใด การส่งเสริมประกอบด้วย สนับสนุนพันธุ์สัตว์ให้แก่ชุมชน ได้แก่ ไก่ดำภูพาน เป็ดกากีแคมเบลล์ ส่งเสริมกองทุนอาหารสัตว์ โดยถ่ายทอดความรู้การทำอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุนค่าอาหาร กองทุนวัคซีน ให้ชาวบ้านทำวัคซีนเอง เพื่อลดปริมาณการตายของสัตว์

การแลกเปลี่ยนระหว่างผู้อบรมและวิทยากร

ถาม : สำหรับพันธุ์หมู ไก่ หรือเป็ดที่แจกไปให้กับชาวบ้าน แล้วทางโครงการจะเรียกกลับคืนหรือไม่

ตอบ : เรียกกลับคืน โดยจะมีเงื่อนไขในการคืนพันธุ์สัตว์ตามชนิดของพันธุ์สัตว์ เช่น สุกร มีการให้ชาวบ้าน 1 ตัว จะต้องคืนลูกสุกร 3 ตัว ภายใน 2 ปี เป็นต้น

ถาม : หากต้องการเลี้ยงสัตว์แบบประหยัดค่าอาหารเลี้ยงสัตว์พร้อมกับให้สัตว์โตเร็วขึ้น จะมีวิธีการอย่างไร

ตอบ : สามารถใช้หญ้าเนเปียร์ ผสมกับหัวอาหาร ในอัตราส่วน 1 : 15 คือ หัวอาหาร 1 ส่วน ต่อ หญ้าเนเปียร์สับ 15 ส่วน จะช่วยในการลดต้นทุนอาหารสัตว์พร้อมกับสัตว์เจริญเติบโตเร็ว เพราะในหญ้าเนเปียร์ มีโปรตีนที่สูงมากถึง 12-14 เปอร์เซ็นต์

ประเด็นแลกเปลี่ยน : ในพื้นที่ อบต.โป่งงาม จะมีการทำปศุสัตว์เป็นส่วนน้อย เนื่องจากชุมชนมีพื้นที่ในการเลี้ยงสัตว์ในหมู่บ้านที่ไม่เพียงพอ ชุมชนแออัด และผู้คนไม่มีแรงจูงใจในการเลี้ยงปศุสัตว์จากความเห็นของ นายสุวัฒน์ พงษ์ดา เลขาธิการ อบต.โป่งงาม กล่าวว่า ส่วนหนึ่งอาจมีผลมาจากเหตุการณ์ปฏิวัติเขียว (การเปลี่ยนจากยุคเกษตรกรรมมาสู่ยุคอุตสาหกรรม) ทำให้ชาวบ้านไม่มีแรงจูงใจในการเกษตร/การเลี้ยงปศุสัตว์มากเพียงพอ แต่ยังคงมีการเลี้ยงปศุสัตว์เพื่อเป็นอาหารในครัวเรือน ไม่จำหน่าย เช่น กลุ่มชาวบ้านพื้นเมื่อนิยมเลี้ยงไก่พันธุ์พื้นเมือง ไก่ประดู่หางดำ และไก่ดำพันธุ์ภูพาน ในกลุ่มหมู่บ้านคนจีน ในส่วนของหมู่บ้านดอยตุง ใน อบต.โป่งงาม ได้รับการแจกพันธุ์หมูเฉพาะในพื้นที่คือบริเวณพื้นที่ตอน แต่ในหมู่บ้านพื้นที่ราบไม่ได้สิทธิในการแจกจ่ายพันธุ์หมู เพราะอยู่นอกพื้นที่โครงการ

แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ที่เคยเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

รัชนี้ เมืองมูล เป็นชาวบ้านห้วยสำนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดทั้งการค้าและเสพ แต่เป็นผู้ใช้เงินที่ได้จากการค้ายา เสพติด ไม่เคยทำงานหาเงินเอง มีญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงให้เงินใช้ตลอด ใช้ชีวิตสุขสบาย เมื่อผู้มีอิทธิพลถูกจับตัวไปและโครงการร้อยใจรักษ์เข้ามา เป็นการเปิดโอกาสให้ชาวบ้านมีสิทธิมีเสียงมากขึ้น หมู่บ้านเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นตอนนี้ทำงานเป็นลูกจ้างโครงการรายวัน ก็ใช้เงินประหยัด แต่ก็ภูมิใจที่หาเงินมาเลี้ยงครอบครัวได้ด้วยตนเอง

นายมานิต : เป็นคนสุพรรณบุรี มาได้แฟนบ้านยะลา สาเหตุที่เสพยา เนื่องจากเครียดกับปัญหาชีวิต เข้าร่วมโครงการครั้งแรก โดยได้รับคำแนะนำจากคนรอบข้าง อีกทั้งตนสนใจเข้าอาสามาสมัครบำบัด หลังจากเสร็จสิ้นการบำบัดคนในชุมชนให้การต้อนรับอย่างดี วางแผนชีวิตว่าจะสร้างบ้านให้เสร็จและเก็บเงินเพื่ออนาคตของลูก

นายส่องแสง : สาเหตุที่ติดยาเริ่มจากเสพยาพอเคยถูกจับติดคุก 2 ปี 6 เดือน ข้อหาครอบครองยาบ้า 25 เม็ด และเคยฆ่าตัวตายเพราะความกดดันจากพี่น้อง ได้กินยาฆ่าแมลงยาฆ่าหญ้าแต่รอดมาได้ เมื่อโครงการเข้ามาสมัครใจเข้าร่วมเป็นอาสาทำดี จุดเปลี่ยนที่อยากจะเลิกจริงเพราะอยากเปลี่ยนแปลงตัวเอง และอยากจะทำความดี ตอนนี้เข้ามาทำงานเป็นลูกจ้างโครงการฯ ชีวิตเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

นายสมบูรณ์ : ติดยาเพราะคบเพื่อนที่ไม่ดี เพื่อนจะไม่ให้เข้ากลุ่มถ้าไม่เสพด้วย เริ่มเสพมาตั้งแต่อายุ 13 เสพกัญชา ผงขาว เคยบำบัดหลายครั้งแต่ก็กลับทำเหมือนเดิม เพราะสภาพแวดล้อมรอบข้างเหมือนเดิม การเข้าร่วมโครงการอาสาทำดี มีพี่ๆ ทหารเป็นผู้ดูแลที่ดี และมีหมอดูแลที่ดี พี่เพื่อนรอบข้างให้กำลังใจ ปัจจุบันครอบครัวให้อภัย คนรอบข้างให้กำลังใจ และให้โอกาสในการเริ่มต้นชีวิตใหม่

คำถามจากผู้เข้าร่วม จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

ถาม : มีแนวทางอย่างไร ในการดึงบุคคลอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการบำบัดฯ

ตอบ : ในการเข้ามาบำบัด จะต้องเข้ามาด้วยความสมัครใจ ทั้งนี้ในการชักชวนผู้อื่นจะต้องเข้าไปหาเขาก่อน (กลุ่มเสี่ยงที่เสพยาเสพติด) เพื่อชักชวนมาร่วมกิจกรรม ซึ่งวิธีเข้าหาคือใช้ความจริงใจทำให้เขาไว้วางใจเรา

ถาม : ใครที่ควรจะไปพูดคุยชักชวนผู้เสพยาเสพติด เพื่อให้ผู้ที่เสพยาเข้ารับการบำบัด

ตอบ : สิ่งแรก คือ คนในครอบครัวต้องสร้างความเข้าใจและสนับสนุนก่อน เพราะด้วยความใกล้ชิดเขาจะเชื่อใจกัน ที่สำคัญผู้นำต้องมีใจเข้าหาผู้เสพยา และให้โอกาสในการเปลี่ยนแปลงตัวเอง

ถาม : พื้นที่ของ อบต.โป่งงาม มีเยาวชนและผู้ใหญ่บางรายติดยาเสพติด หากจะเอามาเข้าร่วมโครงการร้อยใจรักษ์ได้หรือไม่

ตอบ : การมาศึกษาดูงานนั้น ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของโครงการฯ เพื่อเข้าใจแนวทางการทำงาน โดยการมาเรียนรู้ทั้งทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ทั้งนี้ทางโครงการฯ ไม่ได้มุ่งหวังที่จะให้คนที่เสพยาเสพติดจากพื้นที่อื่นๆ เข้ามาบำบัดในโครงการร้อยใจรักษ์ทั้งหมด แต่อยากให้ทาง อบต.โป่งงามนำแนวทางไปปรับใช้ เพราะในพื้นที่ที่มีทรัพยากรที่สามารถดำเนินการได้ในส่วนของโครงการฯ ยินดีจะเป็นพี่ปรึกษาให้

ถาม :: ทำอย่างไรให้คนติดยาเสพติดอยากมาเข้าร่วมโครงการฯ และมีวิธีการสร้างการรับรู้ในพื้นที่อย่างไร

ตอบ : ให้ทางทหารและหน่วยงานราชการเข้าไปพูดคุยสร้างความเข้าใจกับผู้ติดยาเสพติด ไม่ควรเข้าไปจับกุมแต่สร้างความไว้วางใจ โดยทิ้งระยะให้คิดทบทวนไม่บังคับให้เข้าการบำบัด

แลกเปลี่ยน : ทางพื้นที่ของ อบต.โป่งงาม เคยทำโครงการบำบัดลักษณะนี้ ที่วัดมงคล ม.1 แต่มีบางรายก็ยังคงกลับไปเสพเช่นเดิม

บทบาทของภาคราชการกับการดำเนินการโครงการร้อยใจรักซ์

นายสุรัตน์ สุจาศิริวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านเมืองงามใต้ และ นายไมตรี ดวงใจ ปลัดอำเภอแม่เมาะ

ได้เล่าประสบการณ์การทำงานกับโครงการร้อยใจรักซ์ โดยเฉพาะบทบาทของหน่วยงานราชการ ทหาร และฝ่ายปกครอง ที่เข้ามาร่วมกับโครงการฯ ขั้นแรก คือ การศึกษาพื้นที่ สำรวจข้อมูลเศรษฐกิจสังคม และคืนข้อมูลให้ชุมชน เพื่อให้ชุมชนได้ทราบปัญหาจากการสำรวจ ปัญหาที่ชุมชนสะท้อนกันมาก คือ เรื่องโครงสร้างพื้นฐาน ปัญหาอาชีพ และการไม่มีสัญชาติ กิจกรรมแรกที่ทำ คือ การพัฒนาระบบน้ำ โดยชาวบ้านออกแรง มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ นำวัสดุอุปกรณ์มาให้ นอกจากนี้ ฝ่ายปกครองได้ร่วมกันประชุมเพื่อฟื้นฟูภูมิลักษณ์หมู่บ้านให้บังคับใช้ได้ โดยชุมชนร่วมกันกำหนดและดูแลกันเอง ซึ่งต่อมานายอำเภอแม่เมาะ ได้มีข้อสั่งการให้นำแนวทางนี้ไปขยายผลให้ครอบคลุมทั้งอำเภอ เรื่องปัญหายาเสพติดได้ร่วมกับทุกหน่วยงานในการคัดกรองผู้เสพ เพื่อเข้าสู่การบำบัดในโครงการอาสาทำดี ซึ่งเป็นการบำบัดด้วยความสมัครใจ 60 วัน ระหว่างนั้นจะฝึกอาชีพและมีค่าแรงให้ หากตรวจปัสสาวะแล้วไม่พบก็จะได้รับค่าแรงและปล่อยกลับบ้าน ซึ่งพระเจ้าหลานเธอพระองค์เจ้าพัชรกิติยาภา ได้มาตรวจเยี่ยมให้กำลังใจ และพระราชทานค่าแรงให้ เมื่อทำโครงการอาสาทำดีแล้วก็มีโครงการล้างบ้านล้างใจ เพื่อมีให้อาสาทำดีที่กลับบ้านไปแล้วไปพบกับสภาพแวดล้อมเดิมๆ ซึ่งจะทำให้หันไปเสพยาอีก

คำถามจากผู้เข้าอบรม

การดำเนินการโครงการร้อยใจรักซ์ในมุมมองของราชการ

ถาม: หากกฎหมายหลักกับกฎระเบียบหมู่บ้านคาบเกี่ยวกัน เช่น กรณีพื้นที่ซึ่งถือเป็นคดีอาญา คู่กรณีได้รับความเสียหาย จะยินยอมหรือไม่ และทางพื้นที่มีมาตรการอย่างไรเมื่อเกิดกรณีอย่างนี้

ตอบ: กระทรวงมหาดไทยมีข้อบังคับของกระทรวงฯ อยู่ในกรณีใกล้เคียงข้อพิพาทโดยคณะกรรมการสามารถทำได้ หากใกล้เคียงกันลงตัว เจ้าทุกข์ยอมความแต่ถ้าหากเจ้าทุกข์ไม่ยอมก็ปล่อยให้เป็นที่ของกฎหมายหลัก

ถาม: ส่วนราชการมีมาตรการจัดการกับผู้ค้ายาเสพติด และผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติดอย่างไร

ตอบ: อย่างแรกจะเป็นการดูแล ติดตาม และขยายผลจาก 4 หมู่บ้าน ไปยังพื้นที่ข้างเคียงโครงการฯ กระจ่ายออกไปรอบๆ โครงการฯ ตามลำดับความพร้อมของแต่ละหมู่บ้าน

ถาม: ในส่วนหน่วยงานราชการมีมาตรการอย่างไรในการบำบัดผู้ติดยาเสพติดไม่ให้เขากลับไปเสพยาอีก

ตอบ: จะใช้มาตรการเข้าหาชุมชน โดยการเก็บข้อมูลด้านยาเสพติด เพื่อออกแบบแผนการพัฒนาจากนั้นจึงได้ดำเนินงานจัดทำโครงการอาสาทำดีรุ่นที่ 1 โดยมีมาตรการการ “ล้างบ้าน ล้างใจ” เพื่อติดตามและกวาดล้างยาเสพติดในชุมชน

ถาม: กรณีพื้นที่นอกโครงการฯ หากพบเจอคนเสพยาเสพติดจะมีการจัดการแบบมาตรการของอาสาทำดีได้หรือไม่

ตอบ: ไม่ได้ เพราะมาตรการของอาสาทำดีจะมีเฉพาะในโครงการฯ เท่านั้น ในส่วนของพื้นที่นอกโครงการฯ สามารถเป็นตัวอย่างได้

ถาม: การประสานงานระหว่างหน่วยงานราชกับหมู่บ้านในการปราบปรามยาเสพติดมีวิธีการอย่างไร

ตอบ: ก่อนการเข้ามาจะทำความเข้าใจกับตำรวจทหาร เพื่อขอความร่วมมือเจ้าหน้าที่ว่าอย่าเพิ่งปราบปราม ให้เน้นที่การพัฒนาทางเลือกและสร้างโอกาสให้ผู้ติดยาเสพติดก่อน

สรุปกิจกรรมและมอบการบ้าน

นายบุญชอบ สุทธมนัสวงษ์ ที่ปรึกษาประธานสถาบันส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมปิดทองหลังพระฯ ให้ข้อคิดแก่คณะผู้เข้าอบรมทั้ง 62 คน โดยได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความสำคัญขององค์ความรู้ที่ผู้เข้าอบรมได้รับในระยะเวลา 2 วัน 1 คืน ที่มีกระบวนการให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้เรียนรู้ เกิดแรงบันดาลใจ สามารถนำกระบวนการ หลักการ แนวทางการดำเนินงาน โครงการร้อยใจรักษ์และการพัฒนาตามศาสตร์ไปปรับใช้ในพื้นที่ โดยการที่จะทำให้ทุกอย่างให้ชุมชนได้ประโยชน์ และสามารถวัดผลได้จากความต้องการและความร่วมมือของชุมชนเอง มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่าที่ทำให้ชาวบ้านได้รายได้มากกว่างบประมาณที่ลงไป เพื่อเกิดความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชนซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาประเทศ

ได้มอบการบ้านให้ผู้เข้ารับการอบรม 2 ข้อ คือ 1) ให้คัดเลือกผู้เข้าอบรมที่มาในรุ่นนี้ให้เหลือ 20 คน เพื่อมาฝึกปฏิบัติในหลักสูตรที่ 2 ระยะเวลา 5 วัน 4 คืน และ 2) ให้เสนอโครงการแก้ไขปัญหาความต้องการของหมู่บ้าน/ชุมชน โดยมีหลักเกณฑ์ในการเสนอโครงการ คือ โครงการต้องมาจากปัญหาและความต้องการของชุมชนซึ่งผ่านความเห็นชอบจากการประชุม มีส่วนร่วมของ อปท. โดยใช้ของ อปท.เป็นหลัก ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านสละแรงงาน สถาบันปิดทองหลังพระฯ มีงบประมาณร่วมสมทบบางส่วน และสามารถดำเนินการแล้วเสร็จในปีงบประมาณของแต่ละปี ทั้งนี้ ไม่ใช่ทุก อปท. จะได้มาเข้าอบรมหลักสูตรที่ 2 เพราะจะมีคณะตรวจเยี่ยมลงไปติดตามในพื้นที่ ว่าหลังจากอบรมแล้ว อปท. ไหนมีความพร้อมตามโจทย์ที่ให้การบ้านไปหรือไม่ จากนั้นจึงจะแจ้งผลการคัดเลือกเข้าอบรมในหลักสูตรที่ 2

สรุปกิจกรรมการอบรม

สิ่งที่ผู้เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ คือ กระบวนการที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน การเรียนรู้ประสบการณ์งานพัฒนา 4 ฐาน ซึ่งหัวใจสำคัญ คือ การพัฒนาระบบน้ำ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในพื้นที่ ทำให้เห็นได้ว่าหากไม่แก้ไขเรื่องเหล่านี้ ก็ไม่สามารถพัฒนาได้ เมื่อท่านกลับไปแล้วขอให้ทบทวนขั้นตอน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ซึ่งหลักสูตรนี้ได้เรียนรู้แค่เข้าใจ ต่อไปจะเป็นกระบวนการเข้าถึง ซึ่งอยู่ในหลักสูตรที่สอง ท่านต้องกลับไปดูข้อมูลในพื้นที่และมาฝึกปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่การเสนอโครงการต่อไป

สิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปปรับใช้ในพื้นที่จากการอบรม

สิ่งที่ได้เรียนรู้

1. การจัดสรรพื้นที่แบบองค์รวม โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ 1. **ป่าใช้สอย:** การปลูกป่าไผ่ 2. **พื้นที่เนินเขา:** ในการปลูกพืชเศรษฐกิจ 3. **ที่ดอน:** ในการปลูกพืชผสมผสาน โดยมีการใช้พลังงานโซล่าเซลล์ในการทำเกษตร 4. **ที่นา:** ในการเพิ่มผลผลิตข้าวและพืชหลังนา
2. บ่อพวงสนเขาแบ่งออก 2 ชนิด ได้แก่ 1.บ่อพวงแบบพลาสติก และ 2.บ่อขอยซีเมนต์
3. การปล่อยน้ำจากที่สูงลงที่ต่ำไปยังพื้นที่การเกษตร โดยระบบกาลักน้ำ
4. การตั้งกฎกติกาใช้น้ำของชุมชน เช่น การเก็บค่าน้ำ
5. การปลูกพืชแบบหลากหลาย และมีการปลูกพืชแซมไม้ยืนต้น
6. การทำเกษตรอินทรีย์ โดยการใช้ปุ๋ยหมัก และสารชีวภัณฑ์ในการเพาะปลูก เพื่อหลีกเลี่ยงสารเคมีและเพิ่มอัตราผลผลิต
7. การแบ่งพื้นที่การเพาะปลูก เพื่อเพิ่มรายได้ การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
8. การรวมกลุ่มเกษตรกร จัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อการต่อรองราคาผลผลิตกับผู้ค้า
9. การจัดตั้งกองทุนพันธุ์สัตว์ กองทุนยา กองทุนอุปกรณ์สำหรับผู้ยากไร้ ในชุมชน
10. การใช้ระบบพลังงานแสงอาทิตย์ หรือพลังงานทดแทนในแปลงเกษตร เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการเพาะปลูก
11. การเผยแพร่องค์ความรู้ภายในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพ
12. การเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในชุมชน
13. การทำปุ๋ย PR โดยใช้มูลสัตว์
14. การปลูกพืชแบบหมุนเวียน เพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือนตลอดปี
15. การทำวัคซีนป้องกันโรคในสัตว์ เพื่อลดอัตราการตายและการเพิ่มรายได้ในการเลี้ยง
16. แนวความคิด การลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ในครัวเรือน
17. ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก
18. การทำอาหารลดต้นทุน โดยการใช้หยวกกล้วย และหญ้าเนเปียร์ผสมกับหัวอาหาร
19. การมีส่วนร่วม และการสร้างความร่วมมือร่วมกันระหว่างคนในชุมชน
20. การเลี้ยงสัตว์ที่มีคุณภาพ
21. การระดมทุนการทำของแต่ละกลุ่มเพื่อความเข้าใจ
22. การจัดตั้งอาสาสมัครปศุสัตว์เคลื่อนที่ในชุมชน

สิ่งที่ได้เรียนรู้และการนำไปปรับใช้ในพื้นที่จากการอบรม

แนวทางการนำไปปรับใช้ในพื้นที่

1. การทำอาหารจากหยวกกล้วย เพื่อลดรายจ่ายค่าอาหารสัตว์
2. การนำความรู้เรื่องระบบน้ำไปปรับใช้ในพื้นที่ เนื่องจากในพื้นที่มีระบบน้ำประปาภูเขาในชุมชน
3. การตั้งกฎระเบียบและมาตรการรักษาป่า
4. การจัดกลุ่มวิสาหกิจ เพื่อสามารถต่อรองราคาผลผลิตได้
5. การใช้พื้นที่ให้เกิดประโยชน์ในชุมชน
6. การปลูกพืชหลังนา เช่น การปลูกพืชทอง
7. การนำหลักการ แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในชุมชน
8. การนำเศษผลผลิตที่เหลือใช้เป็นมาใช้ประโยชน์ ในการทำอาหารสัตว์เพื่อลดต้นทุน
9. การนำระบบกักน้ำไปปรับใช้ในพื้นที่ในการประยุกต์ระบบน้ำเพื่อใช้ในการเกษตร
10. การตั้งกฎระเบียบของการใช้น้ำในชุมชน
11. การปรับใช้แนวคิดการปลูกพืชผสมผสาน “ปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก”
12. กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน “การระเบิดจากข้างใน” เพื่อให้เกิดความเจ้าของ

การประเมินความพึงพอใจ รุ่นที่ 1/34 อบต.โป่งงาม อ.แม่สาย จ.เชียงราย

ประเด็นประเมิน	ดี	ปานกลาง	ปรับปรุง	ไม่ตอบ
เนื้อหาสาระวิชาเรียนในภาพรวม	83.93	16.07	-	-
ระยะเวลาตลอดหลักสูตร	57.14	35.71	3.57	1.79
ระยะเวลาในการเข้าฐานภาคปฏิบัติ	60.71	37.50	-	1.79
การเสวนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้	82.14	14.29	-	3.57
วิทยากรมีความรู้	80.36	17.86	-	1.79
สถานที่อบรม	64.29	33.93	1.79	-
สถานที่พัก	80.36	19.64	-	-
อาหารและเครื่องดื่ม	78.57	21.43	-	-

หมายเหตุ : มีผู้ส่งแบบประเมิน 56 คน จากผู้เข้าร่วมทั้งหมด 62 คน